

סיפור אהבה / אהרון אפלפלד

ערכה: איריס פלאום

סיפור אהבה / אפלפלד

הסיפור "סיפור אהבה" מאת אהרון אפלפלד פורסם בקובץ הסיפורים "עשן" ויצא לאור בשנת 1962. סיפוריו (והרומאנים) סובבים כולם סביב נושא השואה כאשר ברובם קיים **המתח שבין הצורך לשתוק והצורך לדבר, הקושי לבטא את האימה שחוו. בחלק מסיפוריו הדמויות (בדרך כלל הדמות המרכזית) נושאות רגשות אשם חזקים על שהן נותרו בחיים, העבר אינו מניח להם.**

בסיפור זה (כמו ביתר הסיפורים בקובץ) דמות אחת או קבוצה קטנה של אנשים שאינם מסוגלים להתמודד עם הזיכרון ועם השכחה של אירועים מהעבר, האירועים מן העבר הם מעין צל שמעיב על ההווה. הקשר לכל השבט היהודי מעוצב כרקע בסיפור לאותן דמויות. **מעבר למתח שקיים בין הצורך לשתוק והצורך לדבר עולה גם השאלה האם אפשר לבנות סיפור חיים על בסיס זיכרון של מקומות ואנשים שנמחקו לגמרי או כמעט לגמרי.**

סיכום

הסיפור "סיפור אהבה" מאת אהרון אפלפלד עוסק בשאלה האם אנשים שחוו אירועים קשים בעבר יכולים להתגבר על זיכרונות העבר הקשים ולבנות את עצמם שוב. הסיפור עוסק בנושא השואה, האם אנשים שחוו את השואה יכלו ליצור לעצמם חיים חדשים בארץ. (בדומה לשיר של לאה גולדברג "האמנם").

משמעות זו נבנית באמצעות תיאור מערכת היחסים בין קובה, **הדמות המרכזית**, לבין אשתו הצעירה רוזה. קובה, הדמות המרכזית, מניח לעצמו לאהוב את רוזה ונושא אותה לאישה, לאחר שאיבד את משפחתו בשואה. הוא מצליח לבנות לעצמו חיים חדשים בארץ, אבל הוא מלא ברגשות אשמה שמביאים עליו את המחלה ואת המוות, הוא לכאורה הצליח להתגבר על עברו, אך עברו רודף אותו ולכן ניתן לראות בהתפוררותו הנפשית ההדרגתית עד המוות. בסיפור מתואר סיפור נישואיהם של קובה ורוזה. העלילה מתרכזת בשלושה חודשים מהנישואין בינואר ועד ימים שלפני הפסח. קובה הוא ניצול שואה בגיל העמידה שאיבד את משפחתו (אשתו ובתו), והיא אישה צעירה שאלה עבורה הנישואים הראשונים, גם היא לא ילידת הארץ, אלא היא מזכרת בכפר ממנו באה, היא היתה בת שבע כשעזבה את הכפר וקרובותיה גם הן מוצאן מרומניה.

בחלק הראשון של הסיפור - משפט הפתיחה של הסיפור "אט אט, בזרימה מתונה, פעפעו החיים אל נקודת השפל של השקט...", הוא **רמז מטרים** למה שהתרחש בהמשך, הוא המאפיין את חייו של קובה, לכאורה תיאור של חיי נישואין שנבנים בשלווה ובנחת, אך אין באמת אושר ושלווה כי ככל שקובה מתקדם בחייו הוא הולך אל נקודת השפל. משפט זה חוזר באופן כמעט דומה בהמשך הסיפור כאשר קובה חלה והסתגר בבית "אט אט זרם השקט אל אותם המסתרים שמשם אין שבים". קובה מרגיש שהוא הולך אל נקודת השפל בחייו.

בתחילת הסיפור קובה עסוק כולו בעולם העסקים, הבית הוא לא המרכז בחייו. רוזה היא שמטפלת בכל ענייני הבית (**מוטיב הבית**). חיי האהבה, המשפחה מתנהלים בשקט בדממה (**מוטיב השקט הדממה**), הוא חוזר הביתה בשעות מאוחרות ובבית הוא נשכב לישון בפרוזדור עם בגדיו כדי לא להפריע לרוזה. הבית מתאפיין בדממה ששולטת, אבל

זו דממה שמכסה על חוסר השקט של קובה. לכאורה יש ביניהם זוגיות רגילה, הוא מספר לה על עסקיו כשלפעמים היה מספר לה על העסקים שהיו לו בחו"ל, והיא נזכרת בכפר הולדתה כאשר שניהם מתעלמים, מדחיקים על ידי השקט והדממה את הקושי בחייהם.

החלומות מטרידים את רוזה, המספר לא מתאר לקוראים את חלומותיה אבל ברור שאלה חלומות קשים כי מצוין שהיא מיטיבה לעצמה את החלום (הופכת אותו לדבר חיובי) ואומרת לעצמה "החלומות שווא ידברו", שוב מופיעה ההדחקה בחייה. בהמשך היא ממשיכה לחלום (שוב המספר לא מפרט את החלום), אך לא מספרת על כך לקובה או לקרובותיה מחשש שיצחקו לה. קובה עם מחלתו חולם חלומות, חלומות שמסמלים את העבר שעולה ולא מרפה ממנו.

בחלק השני של הסיפור - המפנה בחייהם של בני הזוג מתרחש כאשר רוזה נוקעת את רגלה (**מוטיב החולי/ המחלה**). קובה מכריע לטובת הבית הוא מקצר את שעות העבודה ומטפל ברוזה. הוא מטפל בה, בשעה שהוא עוד עובד בחוץ, אבל המחלה שלה והחלמתה מסמנים את תחילת ההסתגרות שלו שתוביל לסוף המר. הוא לאט לאט מאבד עניין בעסקיו, הוא נמצא שעות רבות יותר בבית, השותפים בהתחלה באים להתייעץ אתו, בהמשך הם כבר באופן הוגן מעבירים לו את הכסף שמגיע לו.

הקרובות של רוזה באות לבקר הן מלמדות על מוצאה של רוזה (הן מרומניה), הן מדברות על עסקי נשים ולידה, **דרך דמותן של הקרובות משקף המספר** את הבעייתיות בקשר הזוגי בין רוזה וקובה. רוזה עצמה מתרחקת מן הקרובות ששיחות אלה מפריעות לה כי היא מדחיקה את הקושי בחיי הנישואין שלה, הקרובות גם אומרות לה שאין מרפא למחלתו של קובה, המספר מציין שרוזה הסתכסכה איתן (הוא לא מסביר מהו הרקע). דמות הקרובות **מסמלות** חיי המשפחה העקרים של בני הזוג, וכן הן מרמזות להידרדרות הנפשית של קובה שאינו מצליח להתמודד עם עברו.

בחלק השלישי של הסיפור – מחלתו של קובה, הוא חולה אך במהרה מתברר כי אין כאן מחלה פיזית אלא הוא פשוט סובל מדיכאון, הוא לא מצליח להתמודד עם עברו (**מוטיב החולי / המחלה**). המחלה באה לידי ביטוי גם בצורתו החיצונית, שיער שיבה מופיע, הוא חיוור. הרופא מאפיין את מחלתו תחילה כהצטננות ואחר כך חולשה בעקבות הצטננות, הקרובות, כאמור, טוענות שאין מרפא למחלתו וכי עליו לשוב לעבודתו. הוא מבטיח שיחזור לעבודתו, אך לא עושה זאת.

החלומות תוקפים אותו, דרך החלומות ודרך המחשבות שלו עולות רגשות האשם שהוא חש – כלפי העבר שאולי בהתנהגותו בהווה שכח את אשתו ובתו שנספו וכלפי רוזה שנשא אישה כל כך צעירה כי היה בודד. דרך החלומות והמחשבות שלו עולה כי הוא עושה חשבון נפש. החלומות חושפים מה עובר על קובה. החלום של שני הרבנים מבטא את רגשות האשם הכפולים כלפי המשפחה שאיבד וכלפי רוזה שהוא לא ממלא את חובותיו כלפיה (לא דואג לה). קובה לא מספר לרוזה על החלום, אבל היא מרגישה ולכן חוזרת על המשפט שאמרה לעצמה על החלומות שהיא חלמה "החלומות שווא ידברו", רמז לכך שרוזה תצליח להתמודד עם עברה (גם היא באה מ'שם') על ידי הדחקה וטיוב המציאות. החלומות של קובה מתגברים.

בתקופת המחלה יש לכאורה כמו בתחילת נישואיהם איפוק גדול, הכל זורם בשקט (**מוטיב השקט**), אבל השקט הוא רק חיצוני. קובה מרגיש שהוא לא יכול להשאיר את האישה הצעירה, שאתה התחתן, לבדה.

כך שהתפקידים של בני הזוג מתהפכים, בתחילת הסיפור הם חיים על פי הדגם המסורתי הגבר עובד שעות מחוץ לבית הוא אחראי על המרחב החיצוני, האישה תלויה בו ואחראית על התקנת הבית (כל הדברים הקשורים בבית), כאשר רוזה חולה הוא מטפל בה במקביל לעסקיו (הוא מוריד את שעות עבודתו), ואט אט הוא הולך ומסתגר בבית והיא המטפלת בו, היא מחלימה והוא חולה (לא פיזית), **מוטיב החולי**.

קובה לא רוצה לצאת מן הבית, **אך עם בוא האביב**, ימי הפסח קרבים ורוזה מתקינה את הבית לקראת החג (**מוטיב הבית**), קובה מחליט לצאת לבית ההבראה.

ההתרחשות בבית ההבראה היא על רקע נוף הררי נוף שמזכיר לו את הרי הקרפטים – רמז לכך שהעבר משתלט על קובה. התקופה היא תקופת הפסח שהיא האביב, סמל לפריחה וחידוש (**תיאורי הנוף** באים לביטוי גם בתיאור החוזר של פריחת הגן באביב מתוארת בסיפור), ההתרחשות הזו היא **אירונית** כי דווקא שם עבור קובה החיים מסתיימים, הוא מבין שלא יוכל עוד לעמוד בהתמודדות מול העבר, הוא גם רואה שרוזה כבר מסתדרת ופורחת לבדה, כך שהוא יכול לעזוב אותה.

תקופה זו בבית ההבראה היא עבור רוזה זו דווקא תקופה של חידוש והצלחה, היא מוצאת עניין במשחק הטניס, היא יפה במשחקה, **תיאור הגן הפורח מקביל לפריחתה של רוזה** (רוזה כשמה כן היא שושנה, שושנה שפורחת באביב), מה שמוביל את קובה להחלטה להיפרד מהחיים.

בסיום, אם כך, קובה מחליט להיפרד מהחיים (זה לא נאמר במפורש).

רוזה, שלאורך הסיפור כל הזמן עסוקה בתיקון ובסידור ביתה, למעשה ניסתה לתקן את חייה ואת חיי בעלה (**מוטיב הבית**) הביטוי להתקין מכיל בתוכו משמעות סמויה בהקשר של הביטוי מקהלת א'15 "מעוות לא יוכל לתקון" וכן קהלת ז'13 "מי יוכל לתקן את אשר עוותו"), אך היא הצליחה לתקן את חייה בלבד.

בסיפור אין מקום וזמן מסוימים, הזמן והמרחב כמעט מופשטים, לא ברור באיזה יישוב הם גרים, באיזו שנה בדיוק מדובר, מתוארות דמויות שעולמן שבור, קובה ורוזה **מייצגים** את ניצולי השואה שהגיעו לארץ אחרי השואה. **כל השמות בסיפור** הם בעלי צליל גלותי-יהודי ושואבים מ'העולם של אתמול', הדמויות חיות בארץ, אבל הן סגורות באותה קבוצה חברתית שממנה הם לא יכולים להיפרד.

כותרת הסיפור אף היא מובילה אל משמעות הסיפור, הכותרת יוצרת ציפיות אצל הקוראים שהם עומדים לקרוא על סיפור אהבה, ואכן מדובר על סיפור של קשר בין גבר מבוגר לאישה צעירה, היא רוצה בחיי אהבה אידיאליים והוא מנסה גם כן להיאחז בכך, אבל בכותרת יש **אירוניה** כי סיפור האהבה לא ניצח אלא המוות הוא שניצח. קובה בוחר לשחרר את רוזה ולכן בוחר במוות. הכותרת רומזת על הרצון של ניצולי שואה, פליטי שואה לא מעטים להתגבר על עברם הקשה, להתגבר על רגשות האשם, אך יש שיצליחו (הצעירים שבהם כמו רוזה), ויש שלא יצליחו לעמוד במשימה זו וצל העבר יעלה ויתגבר כמו קובה.